

GREEK ORTHODOX ARCHDIOCESE OF AMERICA

ARCHEPISCOPAL ENCYCLICAL

Prot. No. 191/2023

Archepiscopal Encyclical on the Day of Mourning for Hagia Sophia

July 30, 2023

Unto the Most Reverend and Right Reverend Hierarchs, Pious Priests and Deacons, Monks and Nuns, Presidents and Members of the Parish Councils, Honorable Archons of the Ecumenical Patriarchate, Members of Leadership 100, Day and Afternoon Schools, Philoptochos Societies, Youth, Greek Orthodox Organizations, and entirety of the Christ-loving Plenitude of the Sacred Archdiocese of America:

“Wisdom has built a house for herself ...” (Proverbs 9:1)

My beloved brothers and sisters in Christ,

The Great Church of Holy Wisdom, Hagia Sophia, is a living monument to the glory of our Orthodox Christian Faith and a visible symbol of all that is best in the worship and liturgy of our Church. Even after centuries of servicing an alien purpose, the magnificence of the edifice is unparalleled. Its seizure and second conversion to use as a mosque, on July 24, 2020 (ironically, the anniversary of the Treaty of Lausanne), is a day of mourning for all Orthodox Christian People, as well as for all people of religious conviction. As is known, there was no need for Hagia Sophia to be taken over; there is an abundance of mosques in modern-day Istanbul. Rather, this was an act of political theater, using religion as a trope to manipulate the populace.

Three years later, we continue to hope and work for a return to at least the status of the Great Church as a museum, which would manifest the iconographic masterpieces and the original intention upon which Her builders raised the stones of Wisdom’s House. For like the stones who would cry out on Palm Sunday if the Disciples were silenced, (Luke 19:40), there are manifold voices of the ages enshrined in Hagia Sophia, who even now cry out for diversity in the Republic of Türkiye, the diversity that makes the country truly grand.

Let us pray that the House of Wisdom with Her canopy of light, or, as the historian Procopius says, “the golden dome suspended from Heaven,” will one day be restored to a place that welcomes all people. Anything less can be endured, but only by prayer and fasting. Until that happy day, let us build the House of Wisdom in our hearts, where, by love and forgiveness, we can always worship within the Great Church in our deepest souls.

With paternal love in Christ,

† ELPIDOPHOROS
Archbishop of America

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Αριθμ. Πρωτ. 191/2023

Αρχιεπισκοπική εγκύκλιος για την ημέρα πένθους για την Αγία Σοφία.

30 Ιουλίου 2023

Πρὸς τοὺς Σεβασμιωτάτους καὶ Θεοφιλεστάτους Ἀρχιερεῖς, τοὺς Εὐλαβεστάτους Ἱερεῖς καὶ Διακόνους, τοὺς Μοναχοὺς καὶ τὶς Μοναχές, τοὺς Προέδρους καὶ τὰ Μέλη τῶν Κοινοτικῶν Συμβουλίων, τοὺς Ἐντιμολογιωτάτους Ἀρχοντες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὰ μέλη τῆς Ἡγεσίας τῶν 100, τὰ Ἡμερήσια καὶ Απογευματινὰ Σχολεῖα, τὶς Φιλοπτώχους Ἀδελφότητες, τὴ Νεολαία, τὶς Ἑλληνορθόδοξες Ὁργανώσεις καὶ ὁλόκληρο τὸ Χριστεπώνυμο πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς.

«Ἡ Σοφία ᾠκοδόμησεν ἐαυτῇ οἶκον» (Παροιμία 9:1).

Προσφιλεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφές ἐν Κυρίῳ,

Ὁ ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἡ Αγία Σοφία στὴν Κωνσταντινούπολη, εἶναι τὸ ζωντανὸ μνημεῖο τῆς δόξης τῆς ὀρθοδοξίας μας, ἀλλὰ καὶ τὸ ὁρατὸ σύμβολο τῆς λειτουργικῆς τελειότητος τῆς ἐκκλησίας μας. Ἄν καὶ ἔχουν περάσει τόσοι αἰῶνες λειτουργίας τοῦ μνημείου, ἀλλότριας πρὸς τὸ σκοπὸ γιὰ τὸν ὁποῖο ἀρχικὰ οἰκοδομήθηκε, τὸ μνημεῖο ἐξακολουθεῖ νὰ προξενεῖ τὸν παγκόσμιον θαυμασμό. Ἡ 24η Ἰουλίου 2020, ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία ἔγινε ἡ μετατροπὴ του, γιὰ δεύτερη φορά, σὲ ἰσλαμικὸ τέμενος (ἡμέρα πὺν συμπίπτει νὰ εἶναι ἡ ἐπέτειος τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάνης) ἀποτελεῖ, ὄχι μόνον γιὰ ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ γιὰ κάθε σκεπτόμενον ἄνθρωπον πὺν σέβεται τὰ θρησκευτικὰ δικαιώματα, ἡμέρα περισκέψεως καὶ μεγίστης θλίψεως. Ὅπως εἶναι προφανές, δὲν ὑπῆρχε καμμία λατρευτικὴ ἀνάγκη μετατροπῆς τῆς Ἀγίας Σοφίας καὶ πάλι σὲ τέμενος, καθὼς ὑπάρχει πληθώρα τεμένων στὴ σύγχρονη Κωνσταντινούπολη. Ἡ ἀπόφαση μετατροπῆς τῆς σὲ τζαμί ἔγινε πρὸς ἐκμετάλευση τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος γιὰ καθαρὰ πολιτικούς λόγους.

Τρία χρόνια μετά, συνεχίζουμε νὰ ἐλπίζουμε καὶ νὰ προσπαθοῦμε γιὰ τὴν ἀναθεώρηση τῆς ἀπόφασης αὐτῆς καὶ τῆς ἐπαναλειτουργίας τοῦ μνημείου, τουλάχιστον ὡς μουσείου, ὥστε νὰ ἀποδοθεῖ καὶ πάλι στὴν παγκόσμια κοινότητα αὐτὸ τὸ ἀπαράμιλλο θαῦμα τῆς βυζαντινῆς τεχνοτροπίας, ἀναδεικνύοντας τὸν ἀρχικὸ σκοπὸ γιὰ τὸν ὁποῖο τέθηκε ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ Οἴκου τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας. Γιατὶ καὶ «οἱ λίθοι κεκραάζονται» (Λουκᾶ 19:40), ὅπως εἶπε ὁ Κύριος κατὰ τὴν εἴσοδό του στὴν Ἱερουσαλὴμ τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων, καὶ αὐτὲς οἱ κραυγὲς μέσα ἀπὸ τοὺς αἵματοβαμμένους τοίχους τῆς Ἁγίας Σοφίας ἀπὸ τοὺς αἰῶνες φωνάζουν γιὰ δικαιοσύνη καὶ σεβασμὸ τῶν μειονοτήτων στὴ σύγχρονη Τουρκικὴ Δημοκρατία.

Ἄς προσευχηθοῦμε θερμὰ ὥστε ὁ ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας μὲ τὸν ἐκπληκτικὸ τροῦλο του, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ ἱστορικὸς Προκόπιος λέει ὅτι φαίνεται σὰν νὰ κρέμεται ἀπὸ τὸν οὐρανὸ μὲ τὶς ἀκτίνες τοῦ φωτός, νὰ γίνῃ ξανὰ χῶρος φιλόξενος γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Μέχρι τὸν ἐρχομὸ τῆς χαρμόσυνης αὐτῆς ἡμέρας, ἄς συνεχίσουμε τὶς προσπάθειές μας μὲ νηστεία καὶ προσευχὴ καὶ ἄς οἰκοδομήσουμε στὴν καρδιά μας οἶκο σοφίας, λατρεύοντας τὸ Θεὸ μὲ πνεῦμα ἀγάπης καὶ καταλλαγῆς πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας.

Μετὰ πατρικῶν ἐν Κυρίῳ εὐχῶν,

† Ὁ Ἀμερικῆς Ἐλπιδοφόρος

† Ὁ Ἀμερικῆς Ἐλπιδοφόρος